

Przewodnik po Funduszach Europejskich

**Wybierz
Fundusze
Europejskie**

**Otwórz się
na wszystkie
możliwości**

Pomoc Techniczna
dla Funduszy Europejskich

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

<u>Wstęp</u>	3
<u>Rozdział 1. System Funduszy Europejskich: Kto finansuje i dlaczego?</u>	5
1.1. <u>Architektura Funduszy Europejskich: polityka spójności, programy centralne, krajowe i regionalne</u>	6
1.2. <u>Cele tematyczne funduszy: zielona, cyfrowa, innowacyjna i społeczna Europa</u>	9
1.3. <u>Instytucje zarządzające i pośredniczące w Polsce</u>	12
1.4. <u>Formy wsparcia: dotacje i instrumenty zwrotne (pożyczki, instrumenty kapitałowe, gwarancje)</u>	14
<u>Rozdział 2. Programy Funduszy Europejskich dla przedsiębiorców w perspektywie 2021–2027</u>	16
2.1. <u>Fundusze Europejskie dla Nowoczesnej Gospodarki (FENG)</u>	17
2.2. <u>Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat i Środowisko (FENIKS)</u>	18
2.3. <u>Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego (FERS)</u>	19
2.4. <u>Fundusze Europejskie na Rozwój Cyfrowy (FERC)</u>	20
2.5. <u>Fundusze Europejskie dla Polski Wschodniej (FEPW)</u>	21
2.6. <u>Fundusze Europejskie dla regionów</u>	22
<u>Rozdział 3. Programy zarządzane bezpośrednio przez Komisję Europejską 2021–2027</u>	23
3.1. <u>Program LIFE</u>	24
3.2. <u>Program Innowacyjny (Innovation Fund)</u>	25
3.3. <u>InvestEU</u>	26
3.4. <u>Instrument „Łącząc Europę” (CEF – Connecting Europe Facility)</u>	27
3.5. <u>Horyzont Europa</u>	28
3.6. <u>Cyfrowa Europa (Digital Europe Programme)</u>	29
3.7. <u>Kreatywna Europa</u>	30
<u>Rozdział 4. Formy uczestnictwa przedsiębiorstw w projektach finansowanych z Funduszy Europejskich</u>	32
4.1. <u>Ostateczny odbiorca: korzystanie z rezultatów projektów finansowanych z UE</u>	33
4.2. <u>Beneficjent lub partner w konsorcjum: realizacja projektów i współpraca z innymi podmiotami</u>	35
4.3. <u>Realizator zamówień: dostawy, usługi i roboty budowlane finansowane z Funduszy Europejskich</u>	37
<u>Rozdział 5. Narzędzia i platformy wspierające przedsiębiorców: Gdzie szukać wsparcia i informacji?</u>	39
5.1. <u>Portal Funduszy Europejskich: gdzie znaleźć aktualne informacje?</u>	40
5.2. <u>Mapa Dotacji UE: przykłady finansowanych projektów</u>	41
5.3. <u>Punkty Informacyjne Funduszy Europejskich: jak skorzystać z bezpłatnego wsparcia?</u>	42
5.4. <u>Baza Konkurencyjności i inne narzędzia do wyszukiwania zamówień</u>	44
<u>Podsumowanie</u>	45

Fundusze Europejskie od dwóch dekad odgrywają kluczową rolę w rozwoju polskiej gospodarki, wspierając tysiące przedsiębiorstw, instytucji i społeczności lokalnych. Dzięki nim firmy mogą inwestować w innowacje, nowoczesne technologie, kompetencje pracowników, rozwój eksportu czy zieloną transformację. Środki unijne pozostają jednym z najważniejszych źródeł finansowania rozwoju biznesu, zwłaszcza w obszarach wymagających dużych nakładów inwestycyjnych, wysokiego ryzyka lub dostępu do wyspecjalizowanej wiedzy. Wykorzystanie Funduszy Europejskich to szansa na przyspieszenie modernizacji przedsiębiorstw, zwiększenie ich konkurencyjności i odporności oraz podniesienie jakości oferowanych produktów i usług.

Perspektywa finansowa Unii Europejskiej na lata 2021–2027 przynosi istotne zmiany w sposobie działania polityki spójności. W centrum uwagi znalazły się strategiczne obszary: zielona transformacja, innowacyjność oraz wzmocnienie spójności społecznej. Cele te odpowiadają na największe wyzwania gospodarcze i społeczne, przed jakimi stoi zarówno Polska, jak i cała Unia Europejska. Transformacja energetyczna, rozwój technologii cyfrowych, inwestycje w badania i rozwój oraz wzmacnianie kompetencji pracowników stają się fundamentem nowoczesnej, odpornej i konkurencyjnej gospodarki. Jednocześnie większy nacisk położono na elastyczność finansowania, wykorzystanie instrumentów zwrotnych i dopasowanie wsparcia do regionalnych potrzeb. Oznacza to nowe możliwości dla firm, ale także konieczność świadomego poruszania się w rozbudowanym systemie programów i instrumentów.

Przewodnik, który trzymają Państwo w rękach, został przygotowany z myślą o przedsiębiorcach: zarówno tych, którzy mają już doświadczenia z Funduszami Europejskimi, jak i tych, którzy dopiero chcą rozpocząć swoją przygodę z unijnym finansowaniem. Jego celem jest przedstawienie w przystępny sposób najważniejszych programów dostępnych w Polsce i na poziomie Unii Europejskiej, wyjaśnienie, jakie możliwości wsparcia oferują oraz jakie formy uczestnictwa są dostępne dla firm. Publikacja nie koncentruje się na technicznych aspektach aplikowania o dotacje, lecz na prezentacji realnych narzędzi i ścieżek, które przedsiębiorcy mogą wykorzystać w praktyce.

Struktura przewodnika została zaprojektowana tak, aby krok po kroku przeprowadzić czytelnika przez system Funduszy Europejskich. W pierwszej części opisano architekturę finansowania oraz kluczowe cele polityki spójności. W kolejnych rozdziałach przedstawiono programy dostępne dla przedsiębiorców, zarówno krajowe i regionalne, jak i te zarządzane bezpośrednio przez Komisję Europejską. Znalazł się tu również rozdział poświęcony różnym formom uczestnictwa w projektach unijnych, pokazujący, że firmy mogą korzystać ze środków nie tylko jako beneficjenci, ale także jako ostateczni odbiorcy lub realizatorzy zamówień. Przewodnik zamyka zestawienie najważniejszych narzędzi i platform informacyjnych, które wspierają przedsiębiorców w odnalezieniu właściwych konkursów, sprawdzeniu przykładów finansowanych projektów czy uzyskaniu bezpłatnych konsultacji.

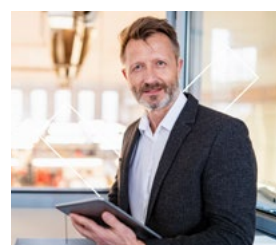
Mamy nadzieję, że niniejszy przewodnik stanie się praktycznym kompendium wiedzy oraz inspiracją do aktywnego korzystania z Funduszy Europejskich. Świadome i strategiczne podejście do możliwości, jakie oferuje Unia Europejska, pozwala firmom nie tylko finansować swoje przedsięwzięcia, lecz także budować trwałą przewagę konkurencyjną w dynamicznie zmieniającej się gospodarce. Przyszłość polskiego biznesu w dużej mierze zależy od jego zdolności do wykorzystywania innowacji, technologii i kompetencji, a Fundusze Europejskie są jednym z najskuteczniejszych narzędzi, które pomagają ten cel osiągnąć.

System Funduszy Europejskich: Kto finansuje i dlaczego?

- 1.1. [Architektura Funduszy Europejskich: polityka spójności, programy centralne, krajowe i regionalne](#)
- 1.2. [Cele tematyczne funduszy: zielona, cyfrowa, innowacyjna i społeczna Europa](#)
- 1.3. [Instytucje zarządzające i pośredniczące w Polsce](#)
- 1.4. [Formy wsparcia: dotacje, pożyczki, instrumenty kapitałowe, gwarancje](#)

Fundusze Europejskie to jedno z najważniejszych narzędzi inwestycyjnych Unii Europejskiej, wspierające rozwój gospodarczy, społeczny i środowiskowy we wszystkich państwach członkowskich. W perspektywie 2021–2027 środki te zostały ukierunkowane na realizację kluczowych priorytetów UE: zielonej transformacji, cyfryzacji, rozwoju innowacji oraz wzmocnienia spójności społecznej. Aby w pełni zrozumieć możliwości, jakie oferują przedsiębiorcom, warto poznać logikę działania całego systemu, poczynwszy od źródeł finansowania, aż po krajowe i regionalne instytucje wdrażające programy.

Architektura Funduszy Europejskich:

Polityka spójności, programy centralne, krajowe i regionalne.

System Funduszy Europejskich opiera się na polityce spójności Unii Europejskiej, której celem jest wyrównywanie poziomów rozwoju między regionami oraz wzmacnianie konkurencyjności gospodarki europejskiej. Wspólnym mianownikiem są fundusze, czyli unijne źródła finansowania. W obecnej perspektywie programowej 2021–2027 przedsiębiorcy mogą korzystać przede wszystkim z pięciu funduszy polityki spójności:

- **Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR)** wspierającego innowacje, rozwój przedsiębiorczości, cyfryzację oraz infrastrukturę;
- **Europejskiego Funduszu Społecznego Plus (EFS+)** finansującego rozwój kompetencji, zatrudnienie i włączenie społeczne;
- **Funduszu Spójności (FS)** przeznaczonego na inwestycje w transport i infrastrukturę środowiskową na poziomie krajowym;
- **Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji (FST)** wspierającego regiony dotknięte transformacją energetyczną (środki dostępne w ramach programów regionalnych, nie jako odrębny program);
- **Europejskiego Funduszu Morskiego, Rybackiego i Akwakultury (EFMRA)** wspierającego sektory morskie i wodne.

Kluczową zasadą jest rozróżnienie pomiędzy funduszami (źródłami finansowania) a programami (narzędziami wdrażania funduszy). To właśnie programy, zarówno krajowe, regionalne, jak i centralne, przekładają unijną politykę na konkretne konkursy, nabory i instrumenty wsparcia dostępne dla przedsiębiorców w Polsce. W systemie Funduszy Europejskich pojęcia fundusze i programy pełnią odrębne, choć wzajemnie powiązane funkcje. Zrozumienie różnicy między nimi jest kluczowe, ponieważ przedsiębiorcy często poszukują wsparcia na poziomie programów, ale ich źródłem są zawsze fundusze.

Fundusze to unijne instrumenty finansowe, które zapewniają pieniądze na realizację polityk UE.

Każdy fundusz ma określoną misję, obszar tematyczny oraz zasady wykorzystania środków. Można powiedzieć, że fundusze to „portfele” Unii Europejskiej, z których finansowane są różne działania.

Fundusze nie są dostępne bezpośrednio dla przedsiębiorców, stanowią jedynie „górny poziom” finansowania. Natomiast programy to sposób wydatkowania pieniędzy, czyli narzędzia wdrażania funduszy. Programy to dokumenty i mechanizmy, za pomocą których Polska wydaje środki z funduszy.

Program określa:

- kto może ubiegać się o wsparcie,
- jakie typy projektów są finansowane,
- jakie są poziomy dofinansowania,
- jakie instytucje ogłaszają nabory i je obsługują.

Można powiedzieć, że program to plan wydatkowania pieniędzy pochodzących z funduszy. Dla przedsiębiorców programy są najbardziej praktycznym poziomem, bo to właśnie na ich podstawie ogłasza się konkursy.

Przykłady programów krajowych:

- Fundusze Europejskie dla Nowoczesnej Gospodarki (FENG)
- Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat i Środowisko (FENIKS)
- Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego (FERS)
- Fundusze Europejskie na Rozwój Cyfrowy (FERC)

Programy te czerpią pieniądze z różnych funduszy np. FENG głównie z EFRR, a FERS z EFS+. Podobnie programy regionalne (Fundusze Europejskie dla regionów) korzystają z EFRR, EFS+ i w wybranych województwach również z FST, choć FST nie jest samodzielnym programem).

Środki z Funduszy Europejskich wdrażane są więc w Polsce na kilku poziomach:

- **programy krajowe**, takie jak FENG, FEnIKS, FERS czy FERC;
- **programy regionalne**, czyli Fundusze Europejskie dla regionów (16 programów wdrażanych przez samorządy województw);
- **programy zarządzane centralnie przez Komisję Europejską**, takie jak Horyzont Europa, LIFE czy Cyfrowa Europa.

A zatem, **fundusze wyznaczają ogólne cele, takie jak innowacje, zielona transformacja czy rozwój kompetencji, natomiast programy przekładają te cele na praktyczne narzędzia, z których firmy mogą korzystać.** Różne programy mogą korzystać z tego samego funduszu, ale finansować zupełnie odmienne rodzaje inwestycji, co oznacza, że przedsiębiorca musi szukać wsparcia na poziomie programu, a nie funduszu. Jednocześnie to, z którego funduszu pochodzi dany program, wpływa na dostępność środków w regionach, priorytety finansowania i kryteria oceny projektów. Dzięki temu świadome rozróżnienie obu pojęć pomaga przedsiębiorcy skuteczniej poruszać się w systemie Funduszy Europejskich i lepiej dopasować swoje działania do dostępnych instrumentów wsparcia.

FUNDUSZ

=

ŹRÓDŁO FINANSOWANIA

Kluczowe jest to, że fundusz to źródło finansowania, a nie projekt ani konkurs.

Cele tematyczne funduszy:

Zielona, cyfrowa, innowacyjna i społeczna Europa.

Fundusze Europejskie w latach 2021–2027 wdrażają pięć głównych celów polityki spójności, które odpowiadają strategicznym kierunkom rozwoju Unii Europejskiej:

- **Europa bardziej konkurencyjna i inteligentna:** wzmacnianie innowacji, badań, cyfryzacji oraz rozwoju przedsiębiorczości.
- **Europa bardziej zielona i niskoemisyjna:** inwestycje w efektywność energetyczną, odnawialne źródła energii, gospodarkę o obiegu zamkniętym oraz adaptację do zmian klimatu.
- **Europa lepiej połączona:** wspieranie nowoczesnej mobilności i infrastruktury transportowej.
- **Europa o silniejszym wymiarze społecznym:** rozwój kompetencji, wsparcie rynku pracy, inkluzja społeczna, zdrowie oraz edukacja.
- **Europa bliżej obywateli:** inwestycje wynikające z lokalnych i regionalnych potrzeb.

Cele te stanowią fundament dla konstrukcji programów krajowych i regionalnych. To właśnie one determinują, jakie typy projektów mogą otrzymać dofinansowanie. Dla przedsiębiorstw oznacza to jednocześnie szeroką, ale ukierunkowaną ofertę wsparcia, szczególnie w obszarach innowacji, cyfryzacji, transformacji energetycznej oraz rozwoju kapitału ludzkiego.

Cztery z pięciu celów polityki spójności UE mają szczególne znaczenie dla przedsiębiorców. Wyznaczają one kierunki inwestycji, które Unia Europejska uznaje za priorytetowe dla przyszłości europejskiej gospodarki. Cele te łączą się ze sobą, tworząc spójną wizję transformacji gospodarczej, cyfrowej i społecznej, a jednocześnie pozostają fundamentem konstrukcji programów krajowych i regionalnych.

Priorytet „Europa bardziej zielona i niskoemisyjna” obejmuje działania związane z ochroną klimatu, efektywnością energetyczną oraz przejściem na czyste źródła energii. Fundusze wspierają zarówno projekty infrastrukturalne, jak i inwestycje przedsiębiorstw zmierzające do ograniczania emisji, poprawy efektywności procesów oraz zrównoważonego wykorzystania zasobów. W centrum znajduje się idea gospodarki obiegu zamkniętego (GOZ), która zakłada maksymalne wydłużenie cyklu życia produktów, ponowne wykorzystanie surowców oraz ograniczanie odpadów.

Oznacza to, że finansowane są m.in.: modernizacje energetyczne zakładów, instalacje OZE, inwestycje w technologie ograniczające ślad węglowy, odzysk materiałów, ekologiczne procesy produkcyjne czy rozwój infrastruktury transportowej niskoemisyjnej. Zielona transformacja ma charakter strategiczny, tzn. że jest to warunek konkurencyjności firm w gospodarce UE, która dąży do neutralności klimatycznej do 2050 r.

Cel „Europa bardziej połączona i cyfrowa” dotyczy rozwoju infrastruktury cyfrowej, zwiększania dostępu do szybkiego Internetu oraz wspierania cyfryzacji przedsiębiorstw i usług publicznych. Fundusze Europejskie finansują zarówno budowę sieci szerokopasmowych, jak i projekty automatyzacji procesów, robotyzacji, sztucznej inteligencji czy cyberbezpieczeństwa.

Wsparcie kierowane jest do firm, które chcą wdrożyć rozwiązania Przemysłu 4.0 (wykorzystanie zaawansowanych technologii cyfrowych połączonych z automatyzacją w celu przekształcenia procesów produkcyjnych na bardziej autonomiczne i efektywniejsze), wykorzystać technologie chmurowe, systemy analityczne czy cyfrowe modele biznesowe. Europa cyfrowa obejmuje też rozwój kompetencji cyfrowych pracowników i kadry zarządzającej, ponieważ transformacja cyfrowa wymaga nie tylko technologii, lecz także wiedzy i umiejętności.

Cel „Europa bardziej konkurencyjna i inteligentna” koncentruje się na wspieraniu innowacji, badań i rozwoju (B+R) oraz wdrażaniu nowych technologii w gospodarce. Fundusze finansują zarówno prace badawcze i rozwojowe, jak i proces komercjalizacji, czyli wprowadzanie rezultatów badań na rynek.

Do wspieranych działań należą m.in.: tworzenie prototypów, badania przemysłowe, demonstratory technologii, rozwój laboratoriów, wdrażanie innowacji produktowych i procesowych, rozwój centrów B+R czy projekty współpracy biznesu z nauką. Innowacyjność dotyczy nie tylko przedsięwzięć technologicznych, lecz także modeli biznesowych oraz rozwiązań organizacyjnych. Europa innowacyjna jest podstawą konkurencyjności UE na globalnym rynku, zgodnie z założeniem, że regiony i firmy inwestujące w B+R rozwijają się szybciej, tworzą miejsca pracy i oferują produkty o wysokiej wartości dodanej.

Cel „Europa o silniejszym wymiarze społecznym” podkreśla znaczenie rozwoju kapitału ludzkiego: kompetencji, kwalifikacji, jakości pracy i usług społecznych. Fundusze wspierają zarówno rozwój umiejętności pracowników, jak i działania związane z edukacją, zdrowiem oraz integracją społeczną. Dotyczy to zarówno pracowników sektora prywatnego, jak i grup znajdujących się w trudniejszej sytuacji na rynku pracy.

Inwestycje obejmują m.in.: szkolenia i doradztwo dla przedsiębiorstw, projekty ochrony zdrowia, działania wspierające równouprawnienie i dostępność, usługi dla osób z niepełnosprawnościami czy inicjatywy przeciwdziałające wykluczeniu społecznemu. Dla firm oznacza to możliwość rozwijania kompetencji przyszłości, zwiększania odporności organizacyjnej i wspierania rozwoju pracowników. Europa społeczna zakłada, że postęp gospodarczy musi iść w parze z wysoką jakością życia i równymi szansami. Przedsiębiorstwa odgrywają zatem w tym procesie kluczową rolę.

Instytucje zarządzające i pośredniczące w Polsce.

Wdrażanie Funduszy Europejskich w Polsce odbywa się poprzez współpracę wielu instytucji na poziomie krajowym i regionalnym, z których każda pełni określoną funkcję:

- **Komisja Europejska** zatwierdza programy, kontroluje ich realizację i zarządza programami centralnymi.
- **Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej (MFiPR)** koordynuje system Funduszy Europejskich w Polsce, negocjuje programy z KE i nadzoruje ich wdrażanie.
- **Instytucje Zarządzające:**
 - dla programów krajowych – odpowiednie ministerstwa wraz z instytucjami wykonawczymi,
 - dla programów regionalnych – samorządy województw.
- **Instytucje pośredniczące** odpowiedzialne za ocenę i obsługę wniosków, m.in.:
 - Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości (PARP): wsparcie dla MŚP i start-upów,
 - Narodowe Centrum Badań i Rozwoju (NCBR): wsparcie B+R,
 - Bank Gospodarstwa Krajowego (BGK): pożyczki, gwarancje i instrumenty zwrotne,
 - Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (NFOŚiGW): inwestycje w energetykę i ekologię.

Przedsiębiorcy korzystają z funduszy przede wszystkim poprzez te instytucje. To one ogłaszają nabory, oceniają wnioski i podpisują umowy o dofinansowanie. Instytucje zarządzające i pośredniczące pełnią kluczową rolę w prawidłowym funkcjonowaniu systemu Funduszy Europejskich w Polsce. To one tłumaczą unijne regulacje na konkretne programy, nabory i działania, z których następnie mogą korzystać przedsiębiorcy.

Instytucje zarządzające (IZ) odpowiadają za całościowe planowanie i wdrażanie programów, tzn. negocjują ich kształt z Komisją Europejską, ustalają zasady udzielania pomocy, przygotowują dokumentacje konkursowe, a następnie czuwają nad realizacją programów i osiągnięciem określonych celów. W programach krajowych funkcję IZ pełnią ministerstwa (w tym Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej), zaś w przypadku Funduszy Europejskich dla regionów urzędy marszałkowskie. To właśnie IZ decydują, jakie typy projektów będą wspierane w danej perspektywie i jak zostaną rozdysponowane środki pochodzące z Funduszy Europejskich.

Instytucje pośredniczące (IP) odpowiadają natomiast za obsługę operacyjną programów oraz bezpośredni kontakt z przedsiębiorcami. To one ogłaszają konkursy, przyjmują i oceniają wnioski, podpisują umowy o dofinansowanie oraz nadzorują realizację projektów. W tej roli występują m.in. PARP (w zakresie wsparcia MŚP), NCBR (projekty badawczo-rozwojowe), BGK (instrumenty finansowe), NFOŚiGW (projekty środowiskowe) czy wojewódzkie instytucje pośredniczące. IP są też źródłem informacji i interpretacji dla wnioskodawców: doradzają, jak poprawnie złożyć wniosek, wyjaśniają kryteria oceny oraz pomagają rozwiązać wątpliwości dotyczące realizacji projektów. W praktyce to właśnie instytucje pośredniczące są dla przedsiębiorców „twarzą” systemu Funduszy Europejskich, ponieważ odpowiadają za codzienne wsparcie, ocenę i monitoring projektów.

Formy wsparcia: dotacje i instrumenty zwrotne (pożyczki, instrumenty kapitałowe, gwarancje).

Fundusze Europejskie oferują przedsiębiorcom szeroki wachlarz form finansowania, dzięki czemu możliwe jest dopasowanie rodzaju wsparcia do specyfiki planowanej inwestycji oraz profilu ryzyka działalności. Najbardziej rozpoznawalnym narzędziem są **dotacje**, czyli środki bezzwrotne przyznawane na projekty o szczególnym znaczeniu dla polityk publicznych, takie jak badania i rozwój, innowacje, cyfryzacja, transformacja energetyczna czy działania na rzecz ochrony środowiska. Dotacje są przyznawane w trybie konkursowym, a poziom dofinansowania zależy od wielkości przedsiębiorstwa, miejsca realizacji projektu oraz typu planowanej inwestycji. Mimo że stanowią one najpopularniejszą formę wsparcia, ich udział w całym systemie finansowania stopniowo maleje.

Coraz większą rolę odgrywają natomiast **instrumenty zwrotne**, takie jak preferencyjne **pożyczki**, **gwarancje** i **instrumenty kapitałowe**. Pożyczki udzielane są na atrakcyjnych warunkach, tj. z niższym oprocentowaniem, dłuższym okresem spłaty lub możliwością częściowego umorzenia, co czyni je istotnym narzędziem dla firm realizujących projekty inwestycyjne o wyższym potencjale zwrotu. Gwarancje zwiększają zdolność kredytową przedsiębiorstw, pozwalając im pozyskać finansowanie komercyjne na przedsięwzięcia ryzykowne lub innowacyjne. **Instrumenty kapitałowe**, realizowane m.in. w ramach funduszy inwestycyjnych, polegają na wejściu kapitałowym w przedsiębiorstwo lub projekt i są szczególnie atrakcyjne dla start-upów i innowacyjnych firm technologicznych.

Rosnąca popularność instrumentów zwrotnych wynika z kilku czynników. Po pierwsze, umożliwiają one **wielokrotne wykorzystanie tych samych środków**, ponieważ po spłacie trafiają one z powrotem do systemu i mogą finansować kolejne projekty. Po drugie, sprzyjają większej **odpowiedzialności finansowej i trwałości inwestycji**, ponieważ przedsiębiorca jest zobowiązany do zwrotu uzyskanych środków w ustalonym czasie. Po trzecie, instrumenty zwrotne są zgodne z kierunkiem polityk unijnych, które zakładają coraz **większe zaangażowanie sektora prywatnego** w finansowanie inwestycji, zwłaszcza tych o charakterze komercyjnym. Dzięki temu środki dotacyjne mogą być kierowane przede wszystkim tam, gdzie są rzeczywiście niezbędne: na badania, eksperymenty, innowacje o wysokim ryzyku czy inwestycje podnoszące konkurencyjność regionów.

Dla przedsiębiorców oznacza to, że system Funduszy Europejskich staje się bardziej zróżnicowany, elastyczny i dopasowany do realnych potrzeb biznesu. Zamiast jednego dominującego modelu wsparcia (dotacji), dostępna jest cała paleta instrumentów umożliwiających finansowanie projektów na różnych etapach rozwoju: od badań, przez wdrożenia, po skalowanie działalności. Dzięki temu firmy mogą wybierać formę wsparcia, która najlepiej odpowiada ich możliwościom finansowym i planom inwestycyjnym.

Programy Funduszy Europejskich dla przedsiębiorców w perspektywie 2021–2027

- 2.1. [Fundusze Europejskie dla Nowoczesnej Gospodarki \(FENG\)](#)
- 2.2. [Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat i Środowisko \(FEnIKS\)](#)
- 2.3. [Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego \(FERS\)](#)
- 2.4. [Fundusze Europejskie na Rozwój Cyfrowy \(FERC\)](#)
- 2.5. [Fundusze Europejskie dla Polski Wschodniej \(FEPW\)](#)
- 2.6. [Fundusze Europejskie dla regionów](#)

W perspektywie 2021–2027 przedsiębiorcy mogą korzystać z szerokiego katalogu programów finansowanych ze środków unijnych. Każdy program realizuje określone cele polityki spójności i odpowiada na różne potrzeby firm: od innowacji i cyfryzacji, przez transformację energetyczną i infrastrukturę, po rozwój kompetencji pracowników. W rozdziale przedstawiono sześć głównych programów dostępnych dla przedsiębiorców: cztery programy krajowe, program ponadregionalny dla Polski Wschodniej oraz szesnaście programów regionalnych, wdrażanych przez samorządy województw. Dla każdego z nich zaprezentowano zakres tematyczny, typy wspieranych projektów oraz grupy podmiotów, które mogą ubiegać się o wsparcie. Celem jest umożliwienie czytelnikowi szybkiego zorientowania się, w którym programie znajdzie rozwiązania najlepiej dopasowane do potrzeb jego przedsiębiorstwa.

Fundusze Europejskie dla Nowoczesnej Gospodarki (FENG)

Zakres:

- innowacje,
- badania i rozwój,
- cyfryzacja,
- zielona transformacja.

FENG jest najważniejszym programem wspierającym działalność innowacyjną polskich przedsiębiorstw. Finansuje projekty badawczo-rozwojowe (B+R), wdrażanie nowych technologii oraz działania zwiększające konkurencyjność firm poprzez cyfryzację i transformację ekologiczną. W ramach programu przedsiębiorcy mogą rozwijać prototypy, prowadzić badania przemysłowe i prace rozwojowe, wprowadzać na rynek nowe produkty i usługi, a także inwestować w rozwiązania automatyzujące procesy produkcyjne, poprawiające efektywność energetyczną czy zmniejszające emisję CO₂.

FENG obejmuje zarówno wsparcie dla MŚP, jak i większych przedsiębiorstw. Oferuje dotacje, instrumenty zwrotne oraz działania wspierające internacjonalizację, rozwój kompetencji i budowę infrastruktury badawczej. Dzięki modułowej konstrukcji projektów, firmy mogą łączyć różne typy działań w jednym wniosku, od B+R po wdrożenie i komercjalizację.

Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat i Środowisko (FEnIKS)

Zakres:

- infrastruktura,
- czysta energia,
- efektywność energetyczna,
- gospodarka obiegu zamkniętego.

FEnIKS to największy program krajowy wspierający rozwój infrastruktury energetycznej, transportowej i środowiskowej. Jest skierowany przede wszystkim do podmiotów realizujących inwestycje o dużej skali, w tym przedsiębiorstw przemysłowych, energetycznych, transportowych oraz firm wdrażających nowe rozwiązania z zakresu gospodarki o obiegu zamkniętym.

Program finansuje m.in. projekty zmniejszające energochłonność produkcji, modernizacje linii technologicznych, inwestycje w odnawialne źródła energii, systemy gospodarowania odpadami, modernizacje infrastruktury ciepłowniczej oraz działania przyjazne środowisku. FEnIKS stanowi kluczowy instrument transformacji energetycznej, wspierając rozwój technologii niskoemisyjnych i poprawę odporności polskiej gospodarki na wyzwania klimatyczne.

Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego (FERS)

Zakres:

- kapitał ludzki,
- rynek pracy,
- kompetencje przyszłości,
- włączenie społeczne.

FERS to program finansujący działania związane z rozwojem ludzi, kompetencji i zasobów społecznych. Jest skierowany do przedsiębiorstw, pracowników, instytucji edukacyjnych oraz podmiotów świadczących usługi rozwojowe. W ramach programu przedsiębiorcy mogą uzyskać wsparcie na szkolenia podnoszące kwalifikacje pracowników, doradztwo HR, transformację zawodową czy przygotowanie firm do zmian technologicznych i ekologicznych.

Program obejmuje również wsparcie przedsiębiorstw społecznych oraz inicjatyw rozwijających modele gospodarki społecznej. FERS daje firmom narzędzia do wzmacniania zasobów ludzkich, przygotowywania zespołów na wyzwania przyszłości i inwestowania w rozwój kompetencji cyfrowych, technicznych oraz menedżerskich.

Fundusze Europejskie na Rozwój Cyfrowy (FERC)

Zakres:

- cyfryzacja przedsiębiorstw,
- e-usługi,
- cyberbezpieczeństwo,
- infrastruktura cyfrowa.

FERC to program dedykowany rozwojowi cyfrowemu państwa, obejmujący zarówno inwestycje w infrastrukturę telekomunikacyjną, jak i rozwój e-usług oraz poprawę cyberbezpieczeństwa. W obszarze przedsiębiorstw FERC wspiera projekty dotyczące cyfrowej transformacji firm, automatyzacji procesów, wykorzystania technologii chmurowych, sztucznej inteligencji czy rozwoju zaawansowanych usług teleinformatycznych.

Program obejmuje także działania podnoszące kompetencje cyfrowe pracowników oraz przedsięwzięcia wzmacniające odporność organizacyjną firm na zagrożenia cybernetyczne. FERC stanowi uzupełnienie oferty FENG, ponieważ koncentruje się na systemowych działaniach poprawiających cyfrową gotowość gospodarki i administracji.

Fundusze Europejskie dla Polski Wschodniej (FEPW)

Zakres:

- **wsparcie rozwoju MŚP,**
- **innowacje,**
- **automatyzacja,**
- **eksport.**

FEPW to program ponadregionalny skierowany do mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw prowadzących działalność w makroregionie Polski Wschodniej (województwa: warmińsko-mazurskie, podlaskie, lubelskie, świętokrzyskie, podkarpackie oraz mazowieckie bez Warszawy i powiatów ościennych). Program wspiera rozwój innowacji, automatyzację produkcji oraz ekspansję międzynarodową firm z tego obszaru.

Przedsiębiorcy mogą korzystać ze wsparcia na tworzenie nowych produktów, poprawę efektywności procesów, udział w programach akceleryacyjnych, przygotowanie do eksportu, udział w targach i misjach gospodarczych. FEPW ma na celu wzmocnienie konkurencyjności regionu oraz zmniejszenie różnic rozwojowych pomiędzy Polską Wschodnią a resztą kraju.

Fundusze Europejskie dla regionów

Zakres:

- programy regionalne,
- rozwój lokalny,
- wsparcie przedsiębiorczości,
- w tym komponent FST.

Każde z 16 województw realizuje własny program w ramach Funduszy Europejskich dla regionów. Programy te są dostosowane do lokalnych potrzeb, struktury gospodarczej i wyzwań społecznych danego obszaru. Wsparcie kierowane do przedsiębiorców obejmuje m.in. inwestycje w innowacje, modernizację procesów, cyfryzację, zieloną transformację, szkolenia, wejście na rynki zagraniczne czy rozwój infrastruktury otoczenia biznesu.

W wybranych regionach programy zawierają również środki z Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji (FST), jednak FST nie jest odrębnym programem, lecz jednym ze źródeł finansowania wykorzystywanym w programach regionalnych. Dzięki temu regiony objęte transformacją energetyczną (m.in. śląskie, małopolskie, łódzkie, dolnośląskie) mogą finansować projekty wspierające zmianę profilu gospodarczego i tworzenie nowych miejsc pracy.

Programy zarządzane bezpośrednio przez Komisję Europejską 2021–2027

- 3.1. [Program LIFE](#)
- 3.2. [Program Innowacyjny \(Innovation Fund\)](#)
- 3.3. [InvestEU](#)
- 3.4. [Instrument „Łącząc Europę” \(CEF – Connecting Europe Facility\)](#)
- 3.5. [Horyzont Europa](#)
- 3.6. [Cyfrowa Europa \(Digital Europe Programme\)](#)
- 3.7. [Kreatywna Europa](#)

Programy Komisji Europejskiej są kluczowym elementem europejskiego systemu finansowania innowacji, zielonej transformacji, cyfryzacji oraz infrastruktury strategicznej. W odróżnieniu od programów krajowych i regionalnych, środki te są zarządzane bezpośrednio przez Komisję Europejską, a wnioski składa się za pośrednictwem platformy **Funding & Tenders Portal**. Programy te wspierają projekty o charakterze międzynarodowym, ponadnarodowym lub strategicznym i często wymagają współpracy partnerów z różnych państw UE. Udział polskich przedsiębiorstw w tych inicjatywach otwiera drogę do współpracy z najlepszymi jednostkami badawczymi i firmami w Europie, buduje prestiż i umożliwia dostęp do zaawansowanych technologii, nowych rynków oraz ekosystemów innowacji.

W niniejszym rozdziale przedstawiono najważniejsze programy Komisji Europejskiej dostępne dla przedsiębiorców w perspektywie 2021–2027, wraz z zakresem tematycznym i przykładowymi obszarami finansowania.

Program LIFE

Program LIFE finansuje działania na rzecz ochrony klimatu i środowiska, obejmując zarówno projekty demonstracyjne, jak i wdrożeniowe. LIFE dzieli się na dwa główne komponenty:

- **Środowisko:** bioróżnorodność, gospodarka obiegu zamkniętego, zarządzanie środowiskowe, woda, odpady;
- **Działania na rzecz klimatu:** adaptacja do zmian klimatu, minimalizacja emisji, efektywność energetyczna.

Przedsiębiorcy mogą uzyskać wsparcie na: rozwój i testy zielonych technologii, pilotażowe wdrożenia rozwiązań energooszczędnych lub niskoemisyjnych, projekty demonstracyjne pokazujące nowatorskie procesy prośrodowiskowe, inicjatywy związane z GOZ (odzysk surowców, ekoprojektowanie, nowe modele biznesowe).

Program charakteryzuje się wysokim poziomem elastyczności. Firmy nie muszą tworzyć dużych konsorcjów międzynarodowych (choć są one mile widziane). LIFE to doskonała opcja dla projektów ekologicznych, które są zbyt ryzykowne lub innowacyjne, by uzyskać tradycyjne dotacje.

Program Innowacyjny (Innovation Fund)

Program Innowacyjny to jeden z największych programów finansujących innowacyjne technologie związane z klimatem, szczególnie takie, które mogą znacząco ograniczyć emisje gazów cieplarnianych. Jego budżet pochodzi z systemu EU ETS (handlu emisjami) i jest przeznaczony na inwestycje przemysłowe o wysokim potencjale transformacyjnym.

Dla przedsiębiorstw program finansuje m.in.:

- technologie nisko- i zeroemisyjne,
- produkcję i wykorzystanie czystego wodoru,
- CCS/CCU (wychwytywanie i składowanie dwutlenku węgla),
- magazynowanie energii,
- dekarbonizację przemysłu ciężkiego (stal, cement, chemia),
- innowacyjne rozwiązania dla transportu.

Dla przedsiębiorstw program finansuje m.in.: technologie nisko- i zeroemisyjne, produkcję i wykorzystanie czystego wodoru, CCS/CCU (wychwytywanie i składowanie dwutlenku węgla), magazynowanie energii, dekarbonizację przemysłu ciężkiego (stal, cement, chemia), innowacyjne rozwiązania dla transportu.

Program Innowacyjny wspiera duże projekty pokazowe, ale także mniejsze przedsięwzięcia (innowacje w fazie pilotażowej). Program jest szczególnie atrakcyjny dla firm przemysłowych, energetycznych oraz dla startupów rozwijających technologie klimatyczne.

InvestEU

InvestEU nie finansuje projektów w formie dotacji, ale oferuje szeroki dostęp do instrumentów zwrotnych we współpracy z Europejskim Bankiem Inwestycyjnym (EBI), Europejskim Funduszem Inwestycyjnym (EFI) oraz innymi instytucjami finansowymi.

Program oferuje wsparcie w czterech głównych obszarach:

- zrównoważona infrastruktura,
- badania, innowacje i cyfryzacja,
- MŚP i małe spółki o średniej kapitalizacji,
- inwestycje społeczne.

Dzięki gwarancjom UE przedsiębiorcy mogą pozyskać finansowanie na inwestycje trudne do sfinansowania z rynku komercyjnego, szczególnie te obciążone podwyższonym ryzykiem technologicznym lub inwestycyjnym. To dobre narzędzie dla firm skalujących działalność, rozwijających infrastrukturę lub wprowadzających nowe technologie.

| 3.4.

Instrument „Łącząc Europę” (CEF – Connecting Europe Facility)

CEF jest kluczowym instrumentem UE wspierającym tworzenie transeuropejskich sieci (TEN-T, TEN-E i infrastrukturę cyfrową). Program obejmuje bardzo duże projekty infrastrukturalne o znaczeniu europejskim.

Obszary wsparcia obejmują:

- modernizację kolei,
- portów i terminali logistycznych,
- budowę sieci przesyłowych,
- inteligentnych sieci energetycznych (smart grids),
- rozwój stacji ładowania i tankowania pojazdów alternatywnych,
- budowę i modernizację infrastruktury telekomunikacyjnej,
- cyberbezpieczeństwo infrastruktury krytycznej.

CEF to program szczególnie istotny dla przedsiębiorstw realizujących duże projekty inżynieryjne, transportowe, energetyczne lub telekomunikacyjne, które mają znaczenie ponadnarodowe.

Horyzont Europa

Horyzont Europa dysponuje budżetem przekraczającym 95 mld euro i obejmuje pełne spektrum badań oraz innowacji. Program jest podzielony na trzy filary, obejmujące badania podstawowe, rozwój przełomowych technologii oraz działania wspierające europejskie ekosystemy innowacji. Przedsiębiorcy mogą korzystać zarówno z grantów na badania i rozwój, jak i z instrumentów wspierających wdrożenia innowacji o wysokim potencjale komercyjnym.

Kluczowe możliwości dla firm obejmują:

- **EIC Accelerator:** wsparcie dla innowacji o charakterze przełomowym (deep-tech), finansowanie sięgające nawet 2,5 mln euro + inwestycje kapitałowe do 15 mln euro;
- **Projekty konsorcjalne w ramach klastrów tematycznych** (zdrowie, klimat, energia, mobilność, technologie cyfrowe, przemysł);
- **Europejska Rada ds. Badań Naukowych (ERC)** w projektach prowadzonych we współpracy z instytucjami badawczymi;
- **Działania Marii Skłodowskiej-Curie (MSCA)** wspierające mobilność naukowców i partnerstwa biznes–nauka.

Horyzont Europa to idealny program dla firm rozwijających nowe technologie, angażujących się w badania nad innowacjami, poszukujących partnerów międzynarodowych lub planujących wejście na rynki globalne.

Cyfrowa Europa (Digital Europe Programme)

Cyfrowa Europa to program koncentrujący się na budowaniu europejskich kompetencji technologicznych oraz wdrażaniu strategicznych technologii cyfrowych. Wspiera inwestycje w: sztuczną inteligencję (AI), superkomputerowe infrastruktury obliczeniowe, cyberbezpieczeństwo, zaawansowane kompetencje cyfrowe, wdrażanie technologii cyfrowych w sektorze publicznym i prywatnym.

Dla przedsiębiorców szczególne znaczenie mają Europejskie Centra Innowacji Cyfrowych (EDIH) czyli regionalne ośrodki oferujące usługi testowania technologii, analizy dojrzałości cyfrowej, szkolenia, mentoring i doradztwo. Program umożliwia firmom praktyczne wdrożenia rozwiązań cyfrowych, testowanie technologii w modelu „test before invest” oraz zwiększanie kompetencji cyfrowych pracowników.

Kreatywna Europa

Kreatywna Europa to program wspierający branżę kultury i sektory kreatywne, w tym film, muzykę, sztuki performatywne, literaturę, media, gry wideo i projekty multimedialne. Program dzieli się na dwa główne komponenty:

- **Media** – wspiera produkcję audiowizualną, filmy, animacje, seriale, gry komputerowe, rozwój scenariuszowy oraz dystrybucję treści na rynkach europejskich;
- **Kultura** – wspiera projekty artystyczne, mobilność twórców, współpracę międzynarodową, festiwale, digitalizację i innowacje w sektorze kultury.

Program jest dostępny dla przedsiębiorstw z sektora kreatywnego, takich jak: studia filmowe, domy produkcyjne, wydawnictwa, firmy gamingowe, agencje kreatywne, sale koncertowe czy organizacje artystyczne.

Kreatywna Europa daje firmom możliwość finansowania produkcji i promocji dzieł kultury, tworzenia gier i aplikacji kreatywnych, projektów międzynarodowych, digitalizacji zasobów kultury, działań edukacyjnych i artystycznych.

Inne programy zarządzane bezpośrednio przez Komisję Europejską, takie jak Erasmus+, EU4Health czy inicjatywy DG JUST, nie są ukierunkowane na finansowanie działalności przedsiębiorstw w tradycyjnym rozumieniu (dotacje inwestycyjne). Przedsiębiorcy mogą w nich uczestniczyć przede wszystkim jako partnerzy w projektach edukacyjnych, zdrowotnych lub społecznych. Wyjątek stanowią wybrane instrumenty programu EU4Health, jeśli przedsiębiorstwo wnosi komponent technologiczny lub innowacyjny.

Erasmus+ jest programem przede wszystkim edukacyjnym, ukierunkowanym na sektor szkolnictwa, młodzieży i kształcenia zawodowego. Przedsiębiorcy nie otrzymują w nim klasycznych dotacji inwestycyjnych. Jednak firma może uczestniczyć w programie jako:

- partner projektu edukacyjnego (np. szkolenia zawodowe, rozwój kompetencji pracowników),
- organizacja goszcząca stażystów lub praktykantów,
- członek konsorcjum przygotowującego innowacje edukacyjne (np. nowe narzędzia szkoleniowe, platformy).

Program UE dla Zdrowia (EU4Health) jest ukierunkowany na systemy ochrony zdrowia, zdrowie publiczne i bezpieczeństwo zdrowotne UE. Przedsiębiorstwa mogą brać udział, ale nie jako główny odbiorca grantów inwestycyjnych. Firmy mogą uczestniczyć jako:

- partnerzy projektów dotyczących innowacji medycznych, digitalizacji ochrony zdrowia czy analizy danych,
- dostawcy usług lub technologii w ramach konsorcjów zdrowotnych, ale nie otrzymują finansowania np. na inwestycje, sprzęt, infrastrukturę medyczną czy projekty komercyjne.

Programy finansowane przez Dyрекję Generalną ds. Sprawiedliwości i Konsumentów (DG JUST) obejmują m.in.: Rights and Values Programme i Justice Programme. Są to programy społeczne, obywatelskie i prawne, adresowane do:

- organizacji pozarządowych,
- samorządów,
- instytucji wymiaru sprawiedliwości,
- instytucji edukacyjnych,
- organizacji obywatelskich.

Przedsiębiorstwa prywatne nie są typową grupą docelową. Mogą uczestniczyć jedynie jako partnerzy realizujący działania informacyjne lub szkoleniowe lub jako wykonawcy usług w projektach publicznych.

Formy uczestnictwa przedsiębiorstw w projektach finansowanych z Funduszy Europejskich

- 4.1. [Ostateczny odbiorca: korzystanie z rezultatów projektów finansowanych z UE](#)
- 4.2. [Beneficjent lub partner w konsorcjum: realizacja projektów i współpraca z innymi podmiotami](#)
- 4.3. [Realizator zamówień: dostawy, usługi i roboty budowlane finansowane z Funduszy Europejskich](#)

Fundusze Europejskie oferują przedsiębiorstwom szerokie możliwości korzystania ze wsparcia, zarówno poprzez realizację własnych projektów, jak i w ramach inicjatyw prowadzonych przez inne podmioty. Wbrew obiegowej opinii, nie każda firma musi samodzielnie aplikować o dotację, by odnieść korzyści ze środków unijnych. Uczestnictwo w systemie Funduszy Europejskich może przyjmować różne formy, dopasowane do charakteru działalności przedsiębiorstwa, jego strategii rozwoju i zasobów organizacyjnych. Firmy mogą być odbiorcą usług, partnerem w konsorcjum, beneficjentem projektu, a także realizatorem zamówień finansowanych z funduszy.

Zrozumienie tych możliwości jest kluczowe, szczególnie dla przedsiębiorstw, które nie mają doświadczenia w aplikowaniu o dotacje lub obawiają się obciążeń administracyjnych związanych z realizacją projektów. Nawet bez bezpośredniego ubiegania się o środki można w pełni korzystać z rezultatów projektów unijnych: zdobywać kompetencje, pozyskiwać klientów, budować sieć kontaktów, wzmacniać pozycję na rynku, a nawet uczestniczyć w innowacyjnych przedsięwzięciach międzynarodowych. W kolejnych częściach przedstawiono trzy podstawowe formy uczestnictwa przedsiębiorstw w projektach współfinansowanych z Funduszy Europejskich.

Ostateczny odbiorca:

Korzystanie z rezultatów projektów finansowanych z UE.

System Funduszy Europejskich opiera się na polityce spójności Unii Europejskiej, której celem jest wyrównywanie poziomów rozwoju między regionami oraz wzmacnianie konkurencyjności gospodarki europejskiej. Wspólnym mianownikiem są fundusze, czyli unijne źródła finansowania. W obecnej perspektywie programowej 2021–2027 przedsiębiorcy mogą korzystać przede wszystkim z pięciu funduszy polityki spójności:

Jednym z najczęstszych sposobów korzystania z Funduszy Europejskich przez ostatecznych odbiorców są szkolenia i kursy rozwijające kompetencje pracowników, w tym szkolenia cyfrowe, techniczne, menedżerskie czy eksportowe, które zazwyczaj są w dużym stopniu dofinansowane. Firmy mogą także uczestniczyć w programach rozwojowych i doradczych, takich jak bony na innowacje, usługi proinnowacyjne, mentoring eksportowy oraz konsultacje technologiczne oferowane przez instytucje otoczenia biznesu. Część przedsiębiorstw korzysta również z akceleratorów biznesu i inkubatorów finansowanych ze środków unijnych, gdzie otrzymują wsparcie ekspertów, możliwość testowania modeli biznesowych czy nawiązywania współpracy z partnerami.

Ostateczni odbiorcy mogą także korzystać z infrastruktury badawczej i technicznej stworzonej lub doposażonej dzięki Funduszom Europejskim. Obejmuje to laboratoria, pracownie demonstracyjne, centra badawcze i ośrodki technologiczne, które często udostępniają przedsiębiorcom specjalistyczny sprzęt, przestrzeń testową oraz usługi badawcze. Fundusze Europejskie wspierają również firmy przechodzące transformacje (na przykład przedsiębiorstwa społeczne lub firmy dokonujące zmian w strukturze zatrudnienia) oferując szkolenia przekwalifikowujące, doradztwo HR oraz programy wsparcia pracowników.

Wielu przedsiębiorców nie zdaje sobie sprawy, że korzysta ze wsparcia współfinansowanego przez UE, ponieważ usługi szkoleniowe, doradcze czy infrastrukturalne są najczęściej organizowane przez podmioty realizujące projekty (uczelnie, parki technologiczne, centra szkoleniowe czy organizacje branżowe). Udział jako ostateczny odbiorca stanowi często pierwszy etap budowania doświadczenia w korzystaniu z Funduszy Europejskich, otwierając drogę do bardziej samodzielnych projektów, uczestnictwa w konsorcjach czy realizacji innowacyjnych przedsięwzięć w kolejnych latach. Dzięki temu rola ostatecznego odbiorcy daje firmom możliwość zdobycia kompetencji, rozwoju organizacyjnego oraz pozyskania wiedzy potrzebnej do dalszego wzrostu.

Beneficjent lub partner w konsorcjum:

Realizacja projektów i współpraca z innymi podmiotami.

Drugą podstawową formą uczestnictwa przedsiębiorstw w Funduszach Europejskich jest rola beneficjenta lub partnera w konsorcjum. W tym modelu firma staje się aktywnym uczestnikiem procesu projektowego i samodzielnie realizuje przedsięwzięcie albo dołącza do innych podmiotów tworzących wspólny projekt. Ta forma uczestnictwa jest odpowiednia dla przedsiębiorstw gotowych do prowadzenia bardziej zaawansowanych działań, zwłaszcza o charakterze inwestycyjnym, badawczo-rozwojowym, innowacyjnym, ekologicznym czy cyfrowym. Stanowi naturalny krok dla firm, które zdobyły już pewne doświadczenie rynkowe i chcą wykorzystać środki europejskie jako narzędzie przyspieszające ich rozwój.

W roli **beneficjenta** przedsiębiorstwo samodzielnie przygotowuje wniosek o dofinansowanie i odpowiada za kompleksową realizację projektu zgodnie z wymogami instytucji wdrażającej. To podejście daje pełną kontrolę nad zakresem, harmonogramem i budżetem działań, a także pozwala precyzyjnie dopasować projekt do strategii firmy. Jednocześnie wiąże się z obowiązkami administracyjnymi, takimi jak prowadzenie szczegółowej dokumentacji, sporządzanie raportów, rozliczanie ponoszonych wydatków, monitorowanie wskaźników oraz zapewnienie trwałości rezultatów. Projekty realizowane przez beneficjentów obejmują szerokie spektrum działań: od przedsięwzięć badawczo-rozwojowych w ramach FENG i programów regionalnych, przez inwestycje w cyfryzację i automatyzację finansowane z FENG, FERC lub FEPW, po działania związane z transformacją ekologiczną i energetyczną realizowane dzięki środkom FEnIKS i programów regionalnych. Firmy jako beneficjenci często angażują się również w tworzenie nowych produktów i usług, projekty internacjonalizacji i ekspansji zagranicznej oraz rozbudowę infrastruktury badawczej lub modernizację zakładów.

Alternatywą dla samodzielnej realizacji projektu jest **uczestnictwo w konsorcjum**, czyli współpraca kilku podmiotów, które łączą swoje zasoby, wiedzę i doświadczenie, aby osiągnąć wspólny cel. Partnerstwo pozwala firmom zaangażować się w projekty większej skali, bez konieczności ponoszenia pełnej odpowiedzialności administracyjnej. Przedsiębiorstwa mogą współpracować z uczelniami, instytutami badawczymi, jednostkami samorządu terytorialnego czy innymi firmami, często z różnych krajów. Tego typu partnerstwa są szczególnie popularne w programach międzynarodowych bezpośrednio zarządzanych przez Komisję Europejską, takich jak Horyzont Europa, LIFE, Interreg czy CEF, ale także w projektach modułowych FENG i w działaniach realizowanych przez programy regionalne.

Udział w konsorcjum pozwala firmom zdobywać wiedzę, transferować technologie i wspólnie testować innowacyjne rozwiązania. Daje również możliwość budowania trwałych relacji biznesowych z partnerami z całej Europy, korzystania z ich doświadczeń oraz wchodzenia na rynki międzynarodowe. Projekty konsorcjalne najczęściej powstają wokół celów przekraczających możliwości pojedynczej organizacji, takich jak tworzenie nowej technologii, testowanie rozwiązań w kilku regionach, opracowanie złożonych prototypów czy wspólne projektowanie modeli biznesowych.

Realizator zamówień:

Dostawy, usługi i roboty budowlane finansowane z Funduszy Europejskich.

Rola realizatora zamówień jest jedną z najważniejszych, a jednocześnie najmniej dostrzeganych form uczestnictwa przedsiębiorstw w systemie Funduszy Europejskich. Choć wiele firm kojarzy środki unijne wyłącznie z dotacjami, to w praktyce ogromna część budżetu FE trafia do przedsiębiorców właśnie poprzez zamówienia publiczne oraz postępowania prowadzone zgodnie z **zasadą konkurencyjności**. Każdy projekt współfinansowany ze środków UE, niezależnie od tego, czy dotyczy badań, infrastruktury, cyfryzacji, edukacji czy ochrony środowiska, wymaga zakupu usług, dostaw lub robót budowlanych. Realizacja tych zamówień jest powierzana firmom, które przeprowadzą je zgodnie z kryteriami określonymi przez beneficjenta projektu oraz obowiązującymi przepisami.

Zakres zamówień udzielanych w projektach jest bardzo szeroki. Firmy technologiczne i informatyczne uczestniczą jako wykonawcy usług IT, tworząc oprogramowanie, wdrażając systemy chmurowe, zapewniając cyberbezpieczeństwo lub infrastrukturę cyfrową. Przedsiębiorstwa budowlane realizują remonty, instalacje, modernizacje oraz roboty związane z infrastrukturą badawczą, edukacyjną czy energetyczną. Firmy specjalizujące się w dostawach sprzętu i aparatury zapewniają laboratoria, maszyny, urządzenia oraz wyposażenie techniczne. Sektor usługowy dostarcza szkolenia, doradztwo strategiczne, usługi marketingowe, komunikacyjne, eksperckie oraz badawcze. Z kolei dostawcy sprzętu biurowego, materiałów i elementów wyposażenia wspierają projekty o charakterze administracyjnym lub edukacyjnym. Rolę realizatora zamówień pełnią również firmy transportowe i logistyczne, obsługujące wydarzenia, projekty badawcze i inwestycje infrastrukturalne.

Zamówienia finansowane ze środków UE są publikowane w różnych kanałach, aby zapewnić przejrzystość i konkurencyjność. Najczęściej pojawiają się w **Bazie Konkurencyjności Funduszy Europejskich, Biuletynie Zamówień Publicznych**, a w przypadku większych przetargów także w europejskim systemie TED (**Tenders Electronic Daily**). Beneficjenci projektów zamieszczają ogłoszenia również na swoich stronach internetowych. Dzięki temu przedsiębiorstwa mogą aktywnie monitorować rynek zamówień i szukać okazji do zdobywania kontraktów finansowanych z UE.

Uczestnictwo w projektach jako realizator zamówień jest atrakcyjną opcją szczególnie dla firm usługowych, technologicznych, budowlanych oraz dla dostawców sprzętu i aparatury. Oferuje dostęp do stabilnych, często wieloletnich kontraktów oraz możliwość współpracy z instytucjami publicznymi, uczelniami, organizacjami branżowymi czy przedsiębiorstwami realizującymi projekty unijne. Co ważne, firma nie musi posiadać wcześniejszego doświadczenia w realizacji projektów współfinansowanych z Funduszy Europejskich. Wymagane jest jedynie rzetelne wykonanie zamówienia zgodnie z jego zakresem oraz zasadami wskazanymi przez beneficjenta. Dzięki temu rola realizatora zamówień stanowi jedną z najbardziej dostępnych i praktycznych form uczestnictwa przedsiębiorstw w systemie Funduszy Europejskich.

Narzędzia i platformy wspierające przedsiębiorców: Gdzie szukać wsparcia i informacji?

- 5.1. [Portal Funduszy Europejskich: gdzie znaleźć aktualne informacje?](#)
- 5.2. [Mapa Dotacji UE: przykłady finansowanych projektów](#)
- 5.3. [Punkty informacyjne i konsultacyjne: jak skorzystać z bezpłatnego wsparcia?](#)
- 5.4. [Baza Konkurencyjności i inne narzędzia do wyszukiwania zamówień](#)

Skuteczne korzystanie z Funduszy Europejskich wymaga dostępu do rzetelnych informacji, aktualnych ogłoszeń konkursowych oraz wiarygodnych źródeł wiedzy o zasadach ubiegania się o dofinansowanie. System Funduszy Europejskich został zaprojektowany tak, aby przedsiębiorstwa, niezależnie od wielkości, poziomu doświadczenia i profilu działalności, mogły w łatwy sposób odnaleźć potrzebne dane, zdobyć wiedzę oraz uzyskać bezpłatne wsparcie konsultacyjne. Ostatni rozdział przewodnika przedstawia najważniejsze narzędzia, platformy i instytucje, dzięki którym przedsiębiorcy mogą szybko i skutecznie znaleźć informacje o dostępnych możliwościach finansowania, poznać przykłady sfinansowanych projektów i uzyskać profesjonalną pomoc w planowaniu i realizacji swoich przedsięwzięć.

| 5.1.

Portal Funduszy Europejskich: Gdzie znaleźć aktualne informacje?

<https://www.funduszeuropejskie.gov.pl>

Portal FunduszeEuropejskie.gov.pl to centralne źródło informacji o Funduszach Europejskich w Polsce. Jest pierwszym miejscem, do którego powinien zajrzeć przedsiębiorca, niezależnie od tego, czy dopiero rozważa ubieganie się o dofinansowanie, czy potrzebuje szczegółowych informacji o konkretnym konkursie. Portal oferuje przejrzystą strukturę, w której łatwo odnaleźć aktualne nabory, opisy programów, harmonogramy oraz informacje o szkoleniach i webinarach.

Jednym z najważniejszych narzędzi dostępnych na stronie jest **wyszukiwarka naborów**, która pozwala filtrować konkursy wg rodzaju wsparcia, wielkości firmy, województwa, sektora działalności, czy planowanego typu inwestycji. Portal zapewnia również dostęp do opisów programów krajowych, regionalnych oraz tych zarządzanych przez Komisję Europejską. W sekcji aktualności regularnie publikowane są komunikaty o zmianach terminów, zasad, nowych dokumentach czy wydarzeniach z zakresu Funduszy Europejskich.

Warto pamiętać, że szczegółowa dokumentacja każdego konkursu (regulaminy, wzory wniosków, instrukcje, kryteria oceny, wzory umów) publikowana jest **na stronach instytucji wdrażających** (np. PARP, NCBR, BGK, NFOŚiGW, urzędów marszałkowskich). To tam znajdują się najbardziej precyzyjne i wiążące informacje dotyczące konkursu, a instytucje te udzielają również konsultacji merytorycznych, interpretując zapisy dokumentacji i odpowiadając na pytania przedsiębiorców.

| 5.2.

Mapa Dotacji UE: Przykłady finansowanych projektów.

<https://mapadotacji.gov.pl>

Mapa Dotacji UE to interaktywna baza zawierająca projekty zrealizowane dzięki Funduszom Europejskim na terenie całej Polski. Jest narzędziem szczególnie przydatnym dla przedsiębiorców, którzy chcą zobaczyć, jak wyglądały projekty podobne do ich pomysłów, jakie firmy je realizowały, jakie rezultaty osiągnięto oraz z jakich programów pochodziło wsparcie.

W bazie można wyszukiwać projekty według lokalizacji, rodzaju działań, branży, wartości dofinansowania lub instytucji przyznającej wsparcie. Opisy projektów zawierają podstawowe informacje o beneficjencie, zakres projektu, uzyskane efekty oraz wysokość wsparcia. Dzięki temu przedsiębiorcy mogą analizować dobre praktyki, weryfikować realne koszty planowanych inwestycji i inspirować się pomysłami innych firm.

Wiele firm korzysta z Mapy Dotacji UE także po to, by lepiej zrozumieć, jakie typy projektów są uznawane za wartościowe i zgodne z celami poszczególnych programów. Baza stanowi również narzędzie edukacyjne dla przedsiębiorców przygotowujących własny wniosek, szczególnie przy projektach innowacyjnych, rozwojowych i inwestycyjnych.

| 5.3.

Punkty Informacyjne Funduszy Europejskich: Jak skorzystać z bezpłatnego wsparcia?

<https://www.funduszeuropejskie.gov.pl/pife/>

Sieć Punktów Informacyjnych Funduszy Europejskich (PIFE) funkcjonuje w każdym województwie i jest jednym z najważniejszych elementów systemu wsparcia przedsiębiorców. Konsultanci PIFE udzielają bezpłatnych, **bezstronnych i profesjonalnych informacji dotyczących wszystkich programów Funduszy Europejskich, zarówno krajowych, jak i regionalnych.**

Zakres usług PIFE obejmuje:

- pomoc w odnalezieniu odpowiedniego programu finansowania,
- wyjaśnianie zasad konkursów, kwalifikowalności wydatków i kryteriów oceny,
- rozwiewanie wątpliwości interpretacyjnych dotyczących dokumentacji,
- wskazywanie właściwych instytucji wdrażających i ścieżek kontaktu,
- informowanie o harmonogramach, szkoleniach i możliwościach wsparcia,
- konsultacje dla początkujących przedsiębiorców planujących pierwsze projekty.

PIFE działa w kilku formach: stacjonarnie w biurach, telefonicznie, mailowo oraz podczas dyżurów terenowych. Organizuje także bezpłatne webinary i spotkania informacyjne. To najłatwiej dostępne i najbardziej praktyczne źródło wiedzy dla przedsiębiorców, którzy dopiero zaczynają interesować się Funduszami Europejskimi lub potrzebują wyjaśnić szczegółowe zagadnienia związane z oceną projektu czy rozliczeniem.

Warto podkreślić, że oprócz PIFE konsultacji merytorycznych udzielają również **instytucje wdrażające** (PARP, NCBR, BGK, NFOŚiGW oraz urzędy marszałkowskie). Ich strony internetowe stanowią źródło najbardziej szczegółowej dokumentacji dotyczącej konkursów, a konsultanci odpowiadają na pytania dotyczące interpretacji zapisów regulaminów oraz szczegółów technicznych aplikowania.

| 5.4.

Baza Konkurencyjności i inne narzędzia do wyszukiwania zamówień

<https://bazakonkurencyjnosci.funduszeuropejskie.gov.pl>

Baza Konkurencyjności to platforma, na której publikowane są wszystkie zapytania ofertowe dotyczące zamówień realizowanych zgodnie z zasadą konkurencyjności przez beneficjentów Funduszy Europejskich. Dla wielu firm jest to ważny kanał zdobywania zleceń, często bardziej dostępny niż samodzielne aplikowanie o dotacje. Przedsiębiorcy mogą znajdować tu ogłoszenia dotyczące usług, dostaw lub robót budowlanych związanych z projektami UE.

Wyszukiwarka Bazy umożliwia filtrowanie ogłoszeń według branży, województwa, wartości zamówienia czy słów kluczowych, dzięki czemu firmy mogą łatwo identyfikować przetargi związane z ich działalnością. To szczególnie istotne dla przedsiębiorstw usługowych, technologicznych, budowlanych, szkoleniowych i dostawców sprzętu.

Poza Bazą Konkurencyjności, firmy mogą monitorować również:

- Biuletyn Zamówień Publicznych (BZP): postępowania instytucji publicznych realizujących projekty UE;
- TED Tenders Electronic Daily <https://ted.europa.eu>: platformę unijnego dziennika zamówień, na której publikowane są większe przetargi;
- strony internetowe beneficjentów, na których często umieszczane są zapytania ofertowe.

Dla przedsiębiorców to atrakcyjna i bardziej dostępna forma uczestnictwa, ponieważ nie wymaga pisania wniosków o dofinansowanie ani prowadzenia rozbudowanej dokumentacji projektowej. Firma świadczy jedynie usługę lub dostawę na rzecz beneficjenta, co znacząco obniża bariery wejścia.

Fundusze Europejskie od lat pozostają jednym z najważniejszych motorów rozwoju polskich przedsiębiorstw, przyczyniając się do modernizacji gospodarki, wzmacniania jej konkurencyjności oraz budowania odporności na wyzwania technologiczne, środowiskowe i społeczne. W perspektywie 2021–2027 ich znaczenie jest jeszcze większe: środki unijne stały się kluczowym narzędziem wspierającym transformację w kierunku zielonej, cyfrowej i innowacyjnej Europy. Dla firm oznacza to zarówno szeroki wachlarz możliwości, jak i konieczność świadomego poruszania się w złożonym systemie programów, instrumentów i form uczestnictwa.

Przewodnik przedstawia najważniejsze elementy tego systemu: od architektury funduszy i ich celów tematycznych, przez katalog programów krajowych, regionalnych oraz zarządzanych bezpośrednio przez Komisję Europejską, aż po praktyczne formy udziału przedsiębiorstw w projektach unijnych. Firmy mogą korzystać nie tylko jako beneficjenci, lecz także jako ostateczni odbiorcy usług i infrastruktury powstałej dzięki funduszom czy realizatorzy zamówień w projektach innych podmiotów. Takie szerokie ujęcie pokazuje, że Fundusze Europejskie są dostępne dla przedsiębiorstw o różnych modelach działania i różnych potrzebach rozwojowych.

Ostatnia część przewodnika podkreśla rolę narzędzi informacyjnych i instytucji wspierających przedsiębiorców. Portal FunduszeEuropejskie.gov.pl, Mapa Dotacji UE, Baza Konkurencyjności oraz rozbudowana sieć Punktów Informacyjnych FE tworzą system, który ułatwia odnajdywanie właściwych konkursów, analizowanie przykładów dobrych praktyk i uzyskiwanie profesjonalnych konsultacji, bezpłatnie i na każdym etapie planowania inwestycji. Przedsiębiorcy nie są pozostawieni sami sobie; mogą czerpać z wiedzy i doświadczenia instytucji wdrażających oraz ekspertów wspierających procesy aplikacji i realizacji projektów.

Mamy nadzieję, że przewodnik stanie się dla Państwa praktycznym narzędziem, które ułatwi korzystanie z Funduszy Europejskich i pomoże w podejmowaniu świadomych decyzji inwestycyjnych. Niezależnie od tego, czy Państwa celem jest rozwój technologii, ekspansja międzynarodowa, podniesienie kompetencji pracowników, modernizacja procesów czy wzmocnienie odporności organizacyjnej – Fundusze Europejskie oferują szerokie możliwości wsparcia.

Zachęcamy, aby traktować je nie tylko jako źródło finansowania, lecz także jako impuls do strategicznego myślenia o rozwoju przedsiębiorstwa. Świadome, dobrze zaplanowane wykorzystanie środków unijnych może stać się jednym z kluczowych czynników przewagi konkurencyjnej polskich firm w nadchodzących latach.

